

Eugeniusz Bodo (28 grudnia 1899 w Genewie - 7 października 1943 w Kotłasicie)

*Ten aktor, co świat ujrzał w Genewie,
pół Polak, pół Szwajcar i mistrz w śpiewie,
życiorys fantastyczny,
a jednak los tragiczny,
cóż, nikt, co go spotka, z góry nie wie...*

(ebs)

Eugeniusz Bodo - polski aktor filmowy, rewiowy i teatralny, reżyser, scenarzysta, tancerz, piosenkarz i producent filmowy, pseudonim sceniczny - Bodo - pochodzi od pierwszych sylab imion: jego pierwszego imienia (Bohdan) i trzeciego matki (Jadwiga Anna Dorota).

Urodził się 28 grudnia 1899 jako Bohdan Eugène Junod w Genewie. Jego ojciec ponoć pochodził z arystokracji francuskiej, z rodziny osiadłej w okresie wojen napoleońskich w Szwajcarii, był ewangelikiem reformowanym, a matka - Jadwiga Anna Dorota Dylewska (zm. w 1944) - polską szlachcianką z Mazowsza, katoliczką. Eugeniusz był wyznania swego ojca. Aktor przez całe życie zachował obywatelstwo Szwajcarii (co przyczyniło się do jego śmierci), jednak fakt ten nie był powszechnie znany w okresie międzywojennym.

Rodzice E. Bodo poznali się i zawarli związek małżeński w II poł. XIX wieku. Teodor Junod, z wykształcenia inżynier, zafascynowany nowym wynalazkiem jakim było nieme kino zaczął krążyć po Cesarstwie Rosyjskim oraz na pograniczu Chin i Persji z pokazami filmowymi. W 1903 r. Junodowie pojawili się w Łodzi, gdzie T. Junod poznał innego podobnego przedsiębiorcę - propagatora sztuki filmowej - Edwarda Juliusza Vortheila (1851-1927), Holendra lub Duńczyka z pochodzenia, z którym zawiązał spółkę kinową. Razem utworzyli Teatr Iluzji "Urania" z salką na 30 osób. W 1907 zbudowali specjalny drewniany budynek kino-teatralny na zapleczu domów u zbiegu obecnych ulic Piotrkowskiej i S. Jaracza, do którego przenieśli swoją "Uranie".

Eugeniusz Bodo zadebiutował na deskach ojcowskiej "Uranii", prawdopodobnie w numerze opisywanym we wspomnieniach Ludwika Starskiego jako »10-letni kowboj Bodo - cudowne dziecko XX wieku«. Imię kowboja stało się artystycznym pseudonimem artysty.

W 1917 zaczął występować jako piosenkarz i tancerz na scenach rewiowych, początkowo w Poznaniu i Lublinie, a od 1919 w Warszawie. Tu m.in. w znanych kabaretach: "Qui Pro Quo", "Morskie Oko", "Cyganeria" i "Cyrulik Warszawski". W 1925 zadebiutował w filmie "Rywale" i od tego momentu rozpoczęła się jego ogromna popularność. Ogółem zagrał w ponad 30 filmach. Grał zarówno role amantów, tragiczne, komediowe i w filmach muzycznych.

Śpiewane przez niego w filmach piosenki stawały się w Polsce szlagierami.

27 maja 1929, prowadząc swój samochód marki Chevrolet, którym podróżował z kabaretu "Morskie Oko" w Warszawie do Poznania wraz z czterema pasażerami, nocą ok. 3-4 km przed Łowiczem spowodował wypadek, w którym pojazd na zakręcie wypadł z jezdni i stoczył się z ok. 4-metrowego nasypu, w wyniku czego śmierć na miejscu poniósł aktor Witold Roland (według innego źródła kierowca w ciemnościach wpadł samochodem na nieoznakowaną stertę kamieni). Bodo został skazany na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności w zawieszeniu.

Gdy dorobił się w Warszawie mieszkania, sprowadził do siebie matkę.

Uważany był za dowcipnego, szarmanckiego i uwodzicielskiego, co przysparzało mu wielu wielbicielek. Przez kilka lat był związany z aktorką Norą Ney. Miał ożenić się z ekscentryczną aktorką-amatorką, Tahitanką Reri (Anne Chevalier). Poznali się, gdy Reri przyjechała do Warszawy na jedyny w Polsce występ. Bodo namówił ją do pozostania w Polsce. W 1934 obsadził ją w filmie "Czarna perła". Mieszkali w domu przy ul. Marszałkowskiej 132. Ostatecznie, z powodu różnic kulturowych i nadużywania alkoholu przez narzeczoną, do małżeństwa nie doszło. Sam Bodo był abstynentem.

Inaczej opisuje to Arkady Fiedler: ...a Bodo jak to Bodo. Niestety gładysz, dzióbasowy letkiewicz, po kilku tygodniach sprzykrzył sobie egzotyczną aktorkę i tu zaczęła się mniej chwalebna część romansu. Bodo zaczął bezceremonialnie wpychać Reri w ramiona innych galopantów, swych koleżków, a im więcej ich było, tym lepiej dla niego; im rzęśściej lała się gorzałka, tym skuteczniejsza woda na młyn szaląputa. Gdy Reri wyrwała się z birbancko-sprośnego bagienka i wyjechała z Polski, już było za późno, by się wyprostować; nie mogła wyzbyć się trunkowego nałogu.

Reklamował krawaty od "Chojnackiego", kapelusze "Młodkowskiego" i marynarki "Old England".

Miał doga niemieckiego - arlekina o imieniu Sambo (Sambo przeżył Bodo, został zabity przypadkowo podczas powstania warszawskiego).

W latach 30. zaczął pisać scenariusze, a tuż przed wybuchem II wojny światowej zaczął reżyserować filmy, w których grał główne role. Był producentem i jednym ze współwłaścicieli (od 1931) wytwórni filmowej B.W.B. (skrót od nazwisk właścicieli Bodo, Waszyński i Brodzisz), która zrealizowała m.in. "Bezimiennych bohaterów" (1932) i "Głos pustyni" (1932) oraz właścicielem od 1933 wytwórni "Urania-Film" (nazwał ją na cześć firmy nieżyjącego już ojca), w której powstały jego największe przeboje. W 1939 podpisał bardzo korzystny kontrakt z amerykańską wytwórnią filmową.

W 1935 występował w Palestynie. W 1938 występował z programem estradowym z Mirą Zimińską. W kwietniu 1939 otworzył w Warszawie przy ul. Foksal 17 kawiarnię Café-Bodo, a na piętrze kupił czteropokojowy apartament. Rozpoczął przygotowania do reżyserii nowego filmu "Uwaga - szpieg!". W sierpniu 1939 podpisał kontrakt z nowym

teatrem "Tip-Top".

Po wybuchu wojny, we wrześniu 1939 oddał kawiarnię w dzierżawę i uciekając przed wojną przeniósł się do Lwowa, gdzie zamieszkał w podlwowskich Brzuchowicach. Tam, znając biegle rosyjski, został konferansjerem i występował w teatrze "Tea-Jazz" Henryka Warsa, dokonywał nagrań swoich piosenek w wersji rosyjskiej. Wtedy też, po powrocie z jednego z tournée po ZSRR, postanowił wyemigrować do USA i złożył w tej sprawie dokumenty, ujawniając obywatelstwo szwajcarskie.

Nie zdążył wyjechać. Po ataku III Rzeszy na ZSRR NKWD aresztowało go 26 czerwca 1941 w domu i wywoziło do Moskwy, gdzie został osadzony w więzieniu Butyrki. Decyzją specjalnej narady przy NKWD ZSRR na wniosek z 30 października 1942 podpisany przez Piotra Fiodotowa został skazany na 5 lat ciężkiego obozu wychowawczego jako element społecznie niebezpieczny. Wyrok odsiadywał zarówno w więzieniu Butyrki, jak i później w Ufie. W czasie pobytu w Moskwie o jego uwolnienie starali się w imieniu ambasady polskiej Stanisław Kot i Tadeusz Romer, jednak władze sowieckie nie wyraziły na to zgody ze względu na szwajcarskie obywatelstwo Bodo. Z tych samych przyczyn nie objęła go amnestia dla obywateli polskich.

Z Moskwy odtransportowano go do łagru w Kottłasie, w którym zmarł z wycieńczenia i głodu. Według radzieckich dokumentów stało się to 7 października 1943 roku. Fakt ten obalił ogłoszoną w czasach PRL-u wersję, zgodnie z którą Bodo miał zostać rozstrzelany przez Niemców po tym, jak wkroczyli oni do Lwowa. Został pochowany w zbiorowym grobie.

https://www.youtube.com/watch?v=iPnhSQh__Qs

2 października 2011 w Kottłasie na cmentarzu Makaricha odsłonięty został pomnik, będący także symboliczną mogiłą artysty.

Najpopularniejsze piosenki:

"Ach, śpij, kochanie" ("Dlaczego nie chcesz spać"; muz. Henryk Wars, sł. Ludwik Starski)

"Ach, te baby" (muz. Roman Palester, sł. J. Nell)

"Całuję twoją dłoń, madame" (muz. Ralph Erwin, sł. Andrzej Włast)

"Już taki jestem zimny drań" (muz. H. Wars, sł. J. Nell, L. Starski)

"Najcudowniejsze nóżki" (muz. H. Wars, sł. Jerzy Jurandot)

"O Key" (muz. H. Wars, sł. Konrad Tom, Emanuel Schlechter)

"Sex appeal" (muz. H. Wars, sł. E. Schlechter)

<https://www.youtube.com/watch?v=FSKvi5sB1Po>

"Tyle miłości" (muz. H. Wars, sł. K. Tom)

ros. "Прощальная Песенка Львовского Джаза" (trans. "Praszczalna piosenka lwowskiego dżaza" - sł. G. Grigoriew) pol. "Pożegnalna piosenka lwowskiego jazzu", walc (po 1939) - wersja ros. "Tylko we Lwowie" (muz. H. Wars, sł. E. Schlechter)

"Tylko z tobą i dla ciebie" (muz. H. Wars, sł. J. Nell, L. Starski)

"Umówiłem się z nią na dziewiątą" (muz. H. Wars, sł. E. Schlechter)

"Zrób to tak" (muz. H. Wars, sł. J. Nell, L. Starski)

<https://www.youtube.com/watch?v=HNvH9gUFCRE>

Piosenki śpiewane przez Eugeniusza Bodo nadal cieszą się popularnością w wykonaniu.in.: Jacek Bończyk, Olga Bończyk, Tadeusz Drozda, Kinga Feid, Mieczysław Fogg, Piotr Fronczewski, Stefcia Górską, Konrad Imiela, Robert Janowski, Anna Jantar, Anna Maria Jopek, Janusz Józefowicz, Edyta Jungowska, Jan Kobuszewski, Zbigniew Kurtycz, Bohdan Łazuka, Menasze Oppenheim, Orkiestra z Chmielnej, Jerzy Połomski, Maryla Rodowicz, Barbara Rylska, Ryszard Rynkowski, Justyna Steczkowska, Jarema Stępowski, Tomasz Stockinger, Zbigniew Wodecki, Andrzej Zaucha.

W 1997 powstał film dokumentalny "Za winy niepopelnione. Eugeniusz Bodo", wyprodukowany przez Wytwórnę Filmów Oświatowych

<https://www.youtube.com/watch?v=Ra1U5Gh5JFE>

W 2016 w TVP emitowała serial "Bodo". W rolę młodego Bodo wcielił się Antoni Królikowski, a w starszego - Tomasz Schuchardt.